

УДК 346.9

**ВІДМЕЖУВАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ
СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ ВІД
ІНШИХ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ФОРМ
ВРЕГУЛЮВАННЯ/ВИРІШЕННЯ
ГОСПОДАРСЬКОГО СПОРУ**

Олена СКОВОРОДИНА

аспірантка

Науково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

<https://orcid.org/0009-0007-6210-7208>

У статті здійснено відмежування врегулювання господарського спору за участю судді від інших альтернативних форм врегулювання/вирішення господарського спору: третейського розгляду, арбітражного розгляду, медіації.

За критерії розмежування взято предмет врегулювання/вирішення, склад учасників врегулювання, умови застосування, підстав для початку процедури, можливість виходу з неї, характер впливу сторонньої волі на результат врегулювання спору.

Найсуттєвішою диференціюючою ознакою альтернативних способів вирішення/врегулювання господарських спорів є характер впливу третьої особи (осіб) на зміст підсумкового акта. Якщо цей вплив є імперативним, тобто його визначають не сторони, а уповноважена особа, то йдеться про альтернативну форму вирішення спору. Коли сторони самі узгоджують зміст підсумкового акту, визначаючи умови розв'язання конфлікту, а уповноважена особа лише сприяє сторонами у досягненні згоди, йдеться про врегулювання спору. Альтернативними формами вирішення господарського спору є третейський та арбітражний розгляд. Альтернативними формами врегулювання господарського спору є медіація та врегулювання госпо-

UDC 346.9

**DISTINGUISHING DISPUTE
SETTLEMENT WITH THE
PARTICIPATION OF A JUDGE
FROM OTHER ALTERNATIVE
FORMS OF SETTLEMENT/
RESOLUTION OF AN ECONOMIC
DISPUTE**

Skovorodina, Olena

Postgraduate Student

Academician F.H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the NALS of Ukraine (Kyiv)

The article distinguishes the settlement of an economic dispute with the participation of a judge and other alternative forms of settlement/resolution of an economic dispute: arbitration, international commercial arbitration, mediation.

The criteria for demarcation are the subject of the settlement/decision, the composition of the settlement participants, the conditions of application, the grounds for starting the procedure, the possibility of exiting it, the nature of the influence of a third party's will on the outcome of the dispute settlement.

The most significant differentiating feature of alternative ways of proceeding/settlement of economic disputes is the nature of the influence of the third party (persons) on the content of the final act. If this influence is imperative, that is, it is determined not by the parties, but by an authorized person, then it is an alternative form of dispute resolution. When the parties themselves agree on the content of the final act, determining the conditions for resolving the conflict, and the authorized person only assists the parties in reaching an agreement, it is about settlement of the dispute. Alternative forms of resolving economic disputes are arbitration and international commercial arbitration proceedings. Alternative forms of settlement

дарського спору за участю судді.

Медіація є найбільш подібною до врегулювання спору за участю судді альтернативною формою врегулювання господарського спору. Більшість характерних ознак медіації (окрім вибору особи, яка здійснює врегулювання спору) загалом відповідають характерним рисам врегулювання господарського спору за участю судді. Однак медіація під час судового провадження може здійснюватися на будь-якій його стадії, тоді як врегулювання спору за участю судді може здійснюватися лише до початку розгляду справи по суті.

Врегулювання господарського спору за участю судді є унікальною формою альтернативного врегулювання спору, яка від усіх інших досліджуваних альтернативних форм врегулювання/вирішення господарських спорів відрізняється тим, що суб'єктом, який здійснює врегулювання, є суддя, визначений системою автоматизованого розподілу як головуючий для розгляду конкретної справи. Тобто сторони не мають можливості за власним бажанням обрати особу, яка здійснюватиме врегулювання спору. Вони можуть лише погодитися або відмовитися від такого врегулювання в тому числі і з огляду на суб'єктивне ставлення до судді-доповідача у їхній справі. Всі інші форми передбачають можливість вибору сторонами спору інституції чи безпосередньо осіб, які здійснюватимуть врегулювання або вирішення спору.

Ключові слова: господарський спір, врегулювання за участю судді, медіація, третейський розгляд, арбітражний розгляд

В основі розвитку ринкової економіки лежить господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, тобто підприємництво. Принцип свободи підприємництва передбачає перш за все задоволення інтересів самого підприємця в результаті здійснюваної ним підприємницької діяльності. Водночас економічна система – це велика кількість суб'єктів підприємницької діяльності з власними інтересами та відносинами між цими суб'єктами. Часто акцент на особистих економічних інтересах певного підприємця призводить до виникнення конфліктних ситуацій, які можуть у подальшому формалізуватися у правових господарський спір.

Багатосотрічна історія підприємницьких відносин, в основі яких завжди лежить конкуренція, сформулювала низку сталих форм вирішення конфліктів чи спорів у підприємницькій

of an economic dispute are mediation and settlement of an economic dispute with the participation of a judge.

Mediation is the most similar to dispute settlement with the participation of a judge as an alternative form of economic dispute settlement. Most of the characteristic features of mediation (except for the choice of the person who settles the dispute) generally correspond to the characteristic features of the settlement of an economic dispute with the participation of a judge. However, mediation during court proceedings can be carried out at any stage of it, while settlement of the dispute with the participation of a judge can be carried out only before the start of the trial on the merits.

Settlement of an economic dispute with the participation of a judge is a unique form of alternative settlement of a dispute, which differs from all other studied alternative forms of settlement/resolution of economic disputes in that the entity that carries out the settlement is a judge determined by the automated distribution system for consideration of a specific case. That is, the parties do not have the opportunity to choose a person who will settle the dispute at their own will. They can only agree or refuse such a settlement, including taking into account the subjective attitude towards the judge. All other forms provide for the possibility of the parties to the dispute choosing the institution or directly the persons who will settle or resolve the dispute.

Keywords: economic dispute, settlement with the participation of a judge, mediation, arbitration, international commercial arbitration

діяльності. Серед таких можна згадати переговори, медіацію, третейський розгляд, комерційний арбітраж. Останні дві форми є давно інституалізованими у розвинених країнах з ринковою економікою та довгий час з різним ступенем ефективності функціонують в Україні.

Реформа судоустрою та судочинства 2016–2017 років [1; 2] привнесла до переліку вже звичних форм врегулювання конфліктів та спорів у сфері підприємництва нову, вже процесуальну, форму – врегулювання спору за участю судді. Ця новація розширила можливості сторін господарського спору врегулювати їхній спір, досягнувши взаємної згоди коли сторони, не доводячи справу до судового рішення або ж не доводячи судове рішення до виконання. Основною такою новелою на той час стало запровадження інституту врегулювання спору за участю судді.

Подальший розвиток інфраструктура врегулювання господарського спору під час судового процесу отримала у грудні 2021 року, коли набрав чинності Закон України «Про медіацію» [3] (далі – Закон про медіацію). Цей Закон передбачив не лише позасудове застосування медіації, але і право сторін звернутися до неї вже після звернення до суду, навіть коли справу вирішено судом і рішення набрало законної сили.

Отже, наявність доволі широкого спектра форм врегулювання господарських спорів на сьогоднішній день вимагає їх чіткого розмежування як для формування правильного та одноманітного правозастосування уповноваженими суб'єктами при їх здійсненні, так і для забезпечення усвідомленого вибору учасниками спору з урахуванням предмету врегулювання, складу учасників врегулювання, умов застосування, підстав для початку процедури, можливості виходу з неї, строку проведення, характер впливу сторонньої волі на результат врегулювання спору, імперативність заключного акту для сторін та інших осіб.

Означені аспекти окремих альтернативних форм врегулювання приватноправових спорів знайшли своє відображення у наукових працях цілої низки вітчизняних дослідників. Зокрема питанням комерційного арбітражу присвячено праці Ю. В. Білоусова, О. Т. Волощук, М. О. Гетманцева, В. І. Нагнибіди, К. І. Пількова, О. П. Подцерковного, Ю. Д. Притики. На правових проблемах третейського розгляду, в тому числі і господарських спорів, зосереджували свою увагу І. О. Бут, В. К. Мамутов, І. Г. Побірченко, Ю. Д. Притика, С. О. Юлдашев. Правові аспекти медіації знайшли відображення у працях Н. Б. Болотіної, С. Я. Вавженчука, С. І. Запари, Н. А. Мазаракі, О. С. Можайкіної, Г. О. Огречук, Ю. Д. Притики, О. М. Спектор. Врегулювання спору за участю судді в цивільному судочинстві вже стало предметом двох дисертаційних досліджень: Прущак В. Є. (2020) та Тиханського О. Б. (2020).

Однак комплексного порівняння цих чотирьох найпоширеніших альтернативних форм врегулювання господарських спорів за наведеними вище критеріями здійснено не було.

Отже, метою цієї статті є відмежування врегулювання господарського спору за участю судді від інших альтернативних форм врегулювання та вирішення господарських спорів, таких як третейський розгляд, арбітражний розгляд господарських спорів та медіації у господарських спорах за такими критеріями: предмету врегулювання, складу учасників врегулювання, умов застосування, підстав для початку процедури, можливості виходу з неї, характер впливу сторонньої волі на результат врегулювання спору, імперативність заключного акту для сторін та інших осіб.

Процедура врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві регулюється главою 4 розділу III «Позовне провадження» Господарського процесуального кодексу України [4] (далі – ГПК). Така процедура проводиться до початку розгляду справи по суті за згодою сторін.

Предмет врегулювання. Частиною першою статті 20 ГПК передбачено широке коло справ, які розглядають господарські суди. Основною вирізняльною ознакою таких справ є те, що відповідні спори виникають у зв'язку із здійсненням господарської діяльності. Водночас передбачено, що господарські суди розглядають також інші справи у визначених законом випадках. Крім того, в порядку, визначеному ГПК, справи, віднесені до його компетенції, розглядає Вищий суд з питань інтелектуальної власності. Перелік таких справ закріплено частиною другою статті 20 ГПК.

Частиною другою статті 186 ГПК визначено справи, у яких не допускається врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві: 1) про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом; 2) за заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство; 3) у випадку вступу у справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги. Примітно, що лише перші дві категорії визначаються предметом спору. Натомість третя категорія пов'язана з суб'єктивним складом судової справи.

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про третейські суди» [5] (далі – Закон про третейські суди) юридичні та/або фізичні особи, а також адміністратор за випуском облігацій, мають право передати на розгляд третейського суду будь-який спір, який виникає з цивільних чи господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом. Перелік справ, які не можуть бути передані на розгляд третейського суду, закріплено у статті 6 Закону про третейські суди. Серед них предмет розгляду третейського суду, порівняно з предметом процедури врегулювання спору за участю судді, звужують такі:

- справ у спорах, що виникають при укладенні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;
- справи про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом;
- справи у спорах щодо нерухомого майна, включаючи земельні ділянки;
- справ, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, пов'язаних із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цих товариств;
- справ, за результатами розгляду яких виконання рішення третейського суду потребуватиме вчинення відповідних дій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими чи службовими особами та іншими суб'єктами під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень;
- справ у спорах щодо захисту прав споживачів, у тому числі споживачів послуг банку (кредитної спілки).

Таким чином предмет розгляду третейських судів є значно вужчим, ніж предмет процедури врегулювання господарського спору за участю судді.

Згідно з частиною третьою Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [6] (далі – Закон про арбітраж) до міжнародного комерційного арбітражу можуть передаватися:

- спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном;
- спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України; а також
- спори між адміністратором за випуском облігацій, який діє в інтересах власників облігацій відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», та емітентом облігацій та/або особами, які надають забезпечення за такими облігаціями, якщо принаймні одна зі сторін спору є підприємством з іноземними інвестиціями.

Згідно з абзацом четвертим пункту другого Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України, яке є додатком до Закону про арбітраж, зовнішньо-економічні відносини, спори в яких можуть бути передані на вирішення Міжнародного комерційного арбітражного суду, стосуються, зокрема, відносин купівлі-продажу (поставки) товарів, виконання робіт, надання послуг, обміну товарами та/чи послугами, перевезення вантажів і пасажирів, торгового представництва і посередництва, оренди (лізингу), науково-технічного обміну, обміну іншими наслідками творчої діяльності,

спорудження промислових та інших об'єктів, ліцензійних операцій, інвестицій, кредитно-розрахункових операцій, страхування, спільного підприємництва та інших форм промислової і підприємницької кооперації.

Термін «комерційний» тлумачиться широко і охоплює питання, що впливають з усіх відносин торгового характеру, – як договірних, так і недоговірних.

Таким чином предмет розгляду міжнародного комерційного арбітражу становлять переважно, але не лише, договірні підприємницькі (господарські) відносини, що є значно вужчим, аніж предмет врегулювання господарського спору за участю судді.

Згідно зі статтею 3 Закону про медіацію його дія поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим). Тобто медіація може проводитися стосовно будь-якого предмету в межах господарської компетенції її учасників.

Отже, предмет медіації в господарських конфліктах (спорах) потенційно є суттєво ширшим за предмет врегулювання господарського спору за участю судді. Водночас медіація під час провадження в господарському процесі може мати своїм предметом питання, які вже передані на розгляд господарського суду у вигляді позовних вимог.

Медіація, таким чином, має потенційно найширший предмет серед інших досліджуваних форм альтернативного вирішення чи врегулювання господарських спорів.

Суб'єктний склад при порівнянні досліджуваних форм врегулювання/вирішення господарських спорів слід розглядати з урахуванням суб'єктів, які протистоять у спорі/конфлікті один одному, а також суб'єктів, які сприяють сторонам у врегулюванні спору або вирішують його. У врегулюванні господарського спору за участю судді беруть участь сторони (позивач і відповідач) та, власне, суддя. Нормами ГПК не обмежується проведення процедури врегулювання господарського спору за участю у випадку участі у справі кількох позивачів і (або) відповідачів. При цьому, як зазначалося вище, врегулювання господарського спору за участю судді не проводиться у разі вступу у справу третьої особи із самостійними вимогами.

Стосовно складу учасників справи, яким визначається можливість проведення процедури врегулювання спору за участю судді, в юридичній науці відбулася певна дискусія. Так, дискутуючи з Н. Л. Бондаренко-Зелінською щодо її критики заборони на врегулювання спору за участю судді у разі вступу в справу третьої особи з самостійними вимогами, О. Б. Тиханський зауважує, що хоч у цьому випадку сторони та третя особа можуть укласти мирову угоду, зазначені законодавчі процесуальні обмеження є цілком вірними, оскільки сутність процедури врегулювання спору стосується проведення її виключно між сторонами [7, с. 72]. Така аргументація видається дещо позитивістською, оскільки така сутність задана процедурі виключно нормами процесуального закону. Натомість ніщо не заважає досягти врегулювання спору за участю судді одночасно між позивачем, відповідачем та третьою особою із самостійними вимогами. Залучення одночасно сторін та третіх осіб із самостійними вимогами до процедури врегулювання спору за участю судді може одночасно вирішити весь комплекс спірних питань та в подальшому зекономити процесуальний ресурс. Хоча тут варто погодитися із О. Б. Тиханським в тому, що враховуючи ускладнену існуванням кількох позовів конструкцію судового спору та обмежений термін процедури врегулювання спору, провести ефективну процедуру буде вкрай складно [7, с. 72]. Тому видається доцільним запровадження у процесуальний закон більш гнучкого регулювання строку проведення врегулювання спору за участю судді. Зокрема, доречно передбачити можливість продовжувати цю процедуру за бажання усіх учасників, але не більше трьох місяців від її початку, коли суд не вбачає у діях учасників ознак затягування розгляду справи.

Врегулювання спору здійснюється суддею-доповідачем одноособово незалежно від того, у якому складі розглядається справа. Відповідно до абзацу сьомого частини першої статті 2 Закону про третейський суд сторонами третейського розгляду є позивач та відповідач. Згідно

з частиною другою статті 34 Закону про третейський суд питання участі третіх осіб та їх процесуальні права у третейському розгляді вирішуються третейським судом відповідно до регламенту третейського суду або угоди сторін у третейському суді для вирішення конкретного спору. При цьому до сторін третейського розгляду пунктом 13 частини першої статті 6 Закону про третейський суд ставиться вимога, згідно якою сторонами можуть бути лише резиденти України.

Склад третейського суду для вирішення конкретної справи формується у порядку, визначеному статтею 17 Закону про третейський суд, у будь-якій непарній кількості сторін. При цьому за сторонами третейського розгляду передбачено повну автономію у визначенні кількісного і персонального складу.

Таким чином суб'єктний склад третейського розгляду є суттєво варіативнішим та може бути суттєво ширшим, ніж суб'єктний склад врегулювання господарського спору за участю судді.

Сторонами арбітражного розгляду можуть бути: учасники зовнішньоекономічних відносин, якщо підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном; підприємства з іноземними інвестиціями і міжнародні об'єднання та організації, їх учасники; адміністратор випуску облігацій, емітенти облігацій, особи, що надають забезпечення за такими облігаціями, якщо принаймні одна сторона спору є підприємством з іноземними інвестиціями. Між сторонами повинна бути досягнута домовленість про передачу спору на розгляд міжнародному комерційному арбітражу. Сторонами є позивач та відповідач.

Сторони можуть за власним розсудом визначити кількість арбітрів та узгоджують арбітрів чи процедуру призначення арбітрів.

Отже, суб'єктний склад арбітражного розгляду в частині сторін спору є доволі обмеженим та визначається специфікою їх господарської діяльності. Водночас сторони є доволі автономними у визначенні кількісного та персонального складу осіб, на яких покладається вирішення спору. В цьому аспекті арбітраж подібний до третейського розгляду.

Суб'єктний склад медіації утворюють сторони медіації та медіатор. Сторони медіації – це фізичні юридичні особи або групи осіб, які звернулися до медіатора (медіаторів) чи суб'єкта, що забезпечує проведення медіації, з метою запобігання виникненню або врегулювання конфлікту (спору) між ними шляхом проведення медіації та уклали договір про проведення медіації. В контексті медіації під час провадження в господарському суді сторонами медіації можуть бути позивач і відповідач, а також згідно з частиною третьою статті 26 ГПК треті особи, які заявляють самостійні вимоги, адже вони користуються усіма правами і несуть усі обов'язки позивача, а пряма заборона проводити медіацію під час судового провадження коли у справі бере участь така третя особа – відсутня.

Медіатор – це спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію. Сторони медіації самостійно обирають медіатора (медіаторів) та/або суб'єкта, що забезпечує проведення медіації.

Медіація є найменш формалізованою формою врегулювання спору, що дає можливість залучення до неї найширшого, наперед не визначеного кола осіб, склад яких визначається лише складністю правовідносин.

Передумови та умови. При порівнянні передумов та умов застосування різних форм альтернативного врегулювання/вирішення господарських спорів слід визначитися із термінами. Під передумовами будуть матися на увазі норми права (юридичні передумови), а також юридичні факти (фактичні передумови), які створюють потенційну можливість застосування альтернативних форм. Під умовами розуміються конкретні юридичні факти, які призводять до початку відповідних процедур.

Юридичними передумовами для застосування всіх досліджуваних форм врегулювання/вирішення господарських спорів є, перш за все, норми чинного законодавства. Такі норми наводилися вище із посиланням на відповідні нормативно-правові акти.

Фактичними передумовами для врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві є відкриття позовного провадження господарським судом за позовом, предмет

якого може бути врегульований за участю судді. Також передумовою тут буде те, що не розпочався розгляд справи по суті та раніше в справі не здійснювалася процедура врегулювання за участю судді.

Фактичними передумовами третейського та арбітражного розгляду буде укладення між сторонами третейської угоди.

Звернення до медіації загалом не вимагає наявності фактичних передумов. Однак медіація під час судового провадження вимагає, очевидно, відкриття господарським судом позовного провадження, якщо предмет позову передбачає можливість зупинення провадження на час здійснення медіації.

Примітно, що процедура врегулювання спору за участю судді може проводитися виключно до початку розгляду справи по суті. Медіація ж може проводитися на будь-якій стадії господарського процесу.

Умовою для початку врегулювання спору за участю судді є згода на це сторін у справі. Умовою третейського та арбітражного розгляду є звернення з відповідною позовною заявою. Умовою початку медіації є укладення договору про проведення медіації. Умовою зупинення провадження у господарській справі для проведення медіації є звернення з відповідним клопотанням обох сторін справи.

Після початку відповідних процедур сторони однаково можуть без будь-яких умов вийти із процедури врегулювання спору за участю судді та з медіації, в тому числі під час судового провадження. Натомість третейський та арбітражний розгляд можуть завершуватися без винесення рішення по суті справи лише у чітко визначених законодавством та регламентами випадках та на підставі виключного переліку заяв чи клопотань позивача.

Відповідно до імперативності процедури та рішення розмежовується й спосіб впливу третіх осіб на результати процедур. Для медіації та врегулювання господарського спору за участю судді характерно те, що медіатор та суддя відповідно лише спрямовують сторони до домовленості про умови вирішення спору, тобто власне врегульовують його. Натомість у третейському чи арбітражному розгляді воля третейського судді чи арбітра має обов'язкове значення і виражається у рішенні по суті справи, яке має імперативний характер для сторін.

У зв'язку з цим врегулювання спору за участю судді та медіація, в тому числі під час судового провадження, є формами врегулювання спору. Третейський та арбітражний розгляд є формами вирішення спору.

Домовленості сторін, досягнуті в результаті врегулювання спору за участю судді або в результаті медіації під час судового провадження, можуть набувати імперативного характеру шляхом затвердження мирової угоди ухвалою суду, яка має правовий режим виконавчого документа. Мирова угода може виходити за межі предмету позову якщо її зміст не стосується прав та інтересів третіх осіб.

Отже, з викладеного можна зробити низку висновків.

Найсуттєвішою диференціюючою ознакою альтернативних способів вирішення/ врегулювання господарських спорів є характер впливу третьої особи (осіб) на зміст підсумкового акта. Якщо цей вплив є імперативним, тобто його визначають не сторони, а уповноважена особа, то йдеться про альтернативну форму вирішення спору. Коли сторони самі узгоджують зміст підсумкового акту, визначаючи умови розв'язання конфлікту, а уповноважена особа лише сприяє сторонам у досягненні згоди, йдеться про врегулювання спору. Альтернативними формами вирішення господарського спору є третейський та арбітражний розгляд. Альтернативними формами врегулювання господарського спору є медіація та врегулювання господарського спору за участю судді.

Медіація є найбільш подібною до врегулювання спору за участю судді альтернативною формою врегулювання господарського спору. Більшість характерних ознак медіації (окрім вибору особи, яка здійснює врегулювання спору) загалом відповідають характерним рисам врегулювання господарського спору за участю судді. Однак медіація під час судового провадження може здійснюватися на будь-якій його стадії, тоді як врегулювання спору за участю судді може здійснюватися лише до початку розгляду справи по суті.

Врегулювання господарського спору за участю судді є унікальною альтернативною формою врегулювання спору, яка від усіх інших досліджуваних альтернативних форм врегулювання/вирішення господарських спорів відрізняється тим, що суб'єктом, який здійснює врегулювання, є суддя, визначений системою автоматизованого розподілу як головуючий для розгляду конкретної справи. Тобто сторони не мають можливості за власним бажанням обрати особу, яка здійснюватиме врегулювання спору. Вони можуть лише погодитися або відмовитися від такого врегулювання в тому числі і з огляду на суб'єктивне ставлення до судді-доповідача у їхній справі. Всі інші форми передбачають можливість вибору сторонами спору інституції чи безпосередньо осіб, які здійснюватимуть врегулювання або вирішення спору.

Посилання:

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 28.02.2024).
2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#n2972> (дата звернення 28.02.2024).
3. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення 19.02.2024).
4. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення 19.02.2024).
5. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 № 1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text> (дата звернення 19.02.2024).
6. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 № 4002-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text> (дата звернення 19.02.2024).
7. Тиханський О. Б. Врегулювання цивільного спору за участю судді в цивільному судочинстві України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, Київ, 2021. 252 с.

Статтю було подано	12.03.2024	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	20.03.2024	The article was revised
Статтю було прийнято	22.03.2024	The article was accepted